
খণ্ড- গোট-II : অসমীয়া ভাষাৰ ক্ৰিয়াপদ (Verbs of Assamese Language)

অসমীয়া ভাষাৰ
ক্ৰিয়াপদ

গাঁথনি

৩.২.১ পাতনি

৩.২.১.১ পৰিচয়

৩.২.১.২ উদ্দেশ্যাবলী

৩.২.২ অসমীয়া ক্ৰিয়াপদ

৩.২.২.১ কাল আৰু পুৰুষ

৩.২.২.২ বিভাৰ

৩.২.২.৩ পাঁচনিক্ৰিয়া

৩.২.২.৪ বাচ্য

৩.২.২.৫ নামক্ৰিয়া গঠন

৩.২.২.৬ সংযোজক ক্ৰিয়া

৩.২.২.৭ সকৰ্মক আৰু অকৰ্মক ক্ৰিয়া

৩.২.২.৮ নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া

৩.২.৩ শব্দ টোকা

৩.২.৪ অনুশীলনী

৩.২.৪.১ বৈয়াকৰণিক অনুশীলনী

৩.২.৪.২ পঠন অনুশীলনী

৩.২.৪.৩ লিখন অনুশীলনী

৩.২.৫ উত্তৰ সংকেত

৩.২.৬ অতিৰিক্ত পঠন উপদেশ

৩.২ পাতনি

৩.২.১.১ পৰিচয়

এই পাঠত আপোনালোকে ক্ৰিয়াপদ সম্বন্ধে বিশদভাৱে জানিবলৈ পাব। আপোনালোকে অসমীয়া কণ্ঠতে আৰু লিখোঁতে শুদ্ধ ৰূপত ক্ৰিয়াপদ ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। সদায় ব্যৱহাৰ কৰা সেই ক্ৰিয়াপদৰ ভিতৰতনো কি কি উপাদান আছে, কি চিন বা সংকেতৰ দ্বাৰা সেইবোৰ কেনেভাৱে প্ৰকাশিত হয় ইত্যাদি কথা ইয়াত খৰচি মাৰি আলোচনা কৰা হৈছে। ইয়াৰে কিছু কথা হয়তো মজলীয়া বিদ্যালয়তে পঢ়ি আহিছে। সেইবোৰ হয়তো আপোনালোকৰ ভালকৈ মনত নাই। নাথাকিলেও কথা নাই। এই পাঠৰ যোগেদি ক্ৰিয়াৰূপ সম্বন্ধে সকলো কথা আপোনালোকৰ মনত স্পষ্ট হৈ পৰিব।

এই পাঠত ক্ৰিয়াৰ সমাপিকা ৰূপ, অসমাপিকা ৰূপ, পুৰুষ, বচন, কাল, বিভাৰ, ভাব-বাচ্য, পাঁচনিকৰূপ আদিৰ বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰা হৈছে। কথাবোৰ সহজবোধ্য কৰিবৰ কাৰণে পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণৰ ক্ৰম ৰক্ষা কৰা হোৱা নাই। কিয়নো আপোনালোকক আমি এতিয়া ব্যাকৰণ পঢ়ুওৱা নাই; ব্যাকৰণ সম্বন্ধীয় আলোচনা কৰিবলৈ শিকাইছোঁ। এই পাঠ পঢ়ি উঠি আপোনালোকে ক্ৰিয়াপদৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে অৱগত হ'ব।

৩.২.১.২ উদ্দেশ্যাবলী

- অসমীয়া ক্ৰিয়াপদৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে ধাৰণা কৰিব পাৰিব
- কাল আৰু পুৰুষ সম্পৰ্কে ধাৰণা স্পষ্ট হ'ব
- ক্ৰিয়াৰ বিভিন্ন ৰূপ সম্পৰ্কে ধাৰণা কৰিব পাৰিব

৩.২.২ অসমীয়া ক্ৰিয়াপদ

৩.২.২.১ কাল আৰু পুৰুষ

আমি মাতৃভাষাত কথা কওঁতে বা লিখোঁতে দিনে-ৰাতিয়ে অজস্ৰ ক্ৰিয়াপদ ব্যৱহাৰ কৰোঁ। একোটা ক্ৰিয়াপদে একে সময়তে কেইবাটাও কথাৰ আভাস দিয়ে। তলৰ বাক্য দুটালৈ চাওক —

ব্যাকৰণ আৰু
লিখন দক্ষতা

(১) গাখীৰ আনিলে।

(২) মিঠাই কাইলৈ আনিব।

— ইয়াত দুটা ক্ৰিয়াপদ আছে, ‘আনিলে’ আৰু ‘আনিব’। আনিলে ক্ৰিয়াপদটোৰ ভিতৰত কেইবাটাও কথা লুকাই আছে; অনা কামটো সি বা সিহঁতে কৰিছে, মই বা তুমি কৰা নাই; দ্বিতীয়তে ‘অনা’ ক্ৰিয়া বহুত আগতে সম্পাদিত হৈছে, বৰ্তমান হোৱা নাই। এই ভিন্ ভিন্ অৰ্থ বুজাবলৈ ব্যৱহাৰিক অসমীয়া আন শব্দ মূলত অৰ্থাৎ ধাতুত ভিন ভিন চিন লগ লাগিছে। সেইবোৰ ভাঙি উলিয়ালে এনেকুৱা হ’ব—

আন্ + ইল্ + এ

তেনেকৈ ‘আনিব’ ক্ৰিয়াপদৰ ভিতৰতো দুটা কথা লুকাই আছে; ‘অনা’ কামটো ভৱিষ্যতে হ’ব, আৰু সি বা সিহঁতে কৰিব। ‘আনিব’ ক্ৰিয়াপদ ভাঙি উলিয়ালে এনেকুৱা হ’ব—

আন + ইব্ + অ

এনেকৈ ধাতুত ‘ইল্’ বা ‘ইব্’ৰ নিচিনা কিছুমান চিন লাগি ক্ৰিয়া সম্পাদিত হোৱাৰ সময় বা কাল সূচায়। ক্ৰিয়া পদৰ এনে প্ৰকাশক কাল বোলে। আকৌ ‘এ’, ‘-অ’ আদিৰ নিচিনা কিছুমান চিন লগ লাগি ‘কোনে’ অৰ্থাৎ ‘মই’, ‘তুমি নে সি’ কাৰ্য সম্পাদন কৰিছে তাকে বুজায়। ক্ৰিয়াপদৰ এনে প্ৰকাশক ‘পুৰুষ’ বোলে। মনকৰিবলগীয়া যে প্ৰতিটো ক্ৰিয়াপদৰ পূৰ্ণৰূপেই কমেও ‘কাল’ আৰু ‘পুৰুষ’ প্ৰকাশ কৰে।

অসমীয়াত ক্ৰিয়াৰ কাল তিনিটা; অতীত, বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যৎ। ধাতুত ‘ইল্’ বিভক্তি যুক্ত হৈ অতীত কালৰ আৰু ‘ইব্’ বিভক্তি যোগ হৈ ভৱিষ্যত কালৰ সূচনা কৰে। বৰ্তমান কাল বুজাবলৈ অসমীয়াত কোনো বিশেষ বিভক্তি নাই; সেই কাৰণে কোনো কোনোৱে ০ (শূন্য) বিভক্তি কল্পনা কৰে। ধাতুত কাল বিভক্তি যুক্ত হোৱাৰ বিশেষ নিয়ম আছে। স্বৰান্ত ধাতুত ‘ইল্’ বা ‘ইব্’ বিভক্তি যুক্ত হ’ব লাগিলে ইহঁতৰ আদিৰ স্বৰ ‘ই’ লোপ পায়। যেনে— খা + (ই)ল + এ = খালে।

অসমীয়াত ক্ৰিয়াৰ পুৰুষ তিনিটা— প্ৰথম পুৰুষ, দ্বিতীয় পুৰুষ আৰু তৃতীয় পুৰুষ। ‘মই’, ‘আমি’ৰ লগত ব্যৱহৃত ক্ৰিয়াপদক ১ম পুৰুষৰ ক্ৰিয়াপদ বোলে; ‘তই’, ‘তুমি’, ‘তহঁত’, ‘তোমালোক’ৰ লগত ব্যৱহৃত ক্ৰিয়াপদক ২য় পুৰুষৰ ক্ৰিয়াপদ বোলে আৰু ‘ই’, ‘সি’, ‘তাই’, ‘সিহঁত’ৰ লগত ব্যৱহৃত ক্ৰিয়াপদক ৩য় পুৰুষৰ ক্ৰিয়াপদ বোলে। কাল ভেদে পুৰুষ বাচক বিভক্তিৰ সামান্য তাৰতম্য দেখা যায়। সেইবোৰ লিখি উলিয়ালে এনে ধৰণৰ হ’ব—

	বৰ্তমান	অতীত	ভৱিষ্যৎ
প্ৰথম পুৰুষ	ওঁ	ওঁ	Φ
দ্বিতীয় পুৰুষ	অ	ই	ই
	আ	আ	আ
	এ	এ/-Φ	অ
তৃতীয় পুৰুষ	এ	এ/-Φ	অ

মন কৰিবলগীয়া যে অসমীয়াত কাল আৰু পুৰুষ বিভক্তি লগে লগে যায়; ধাতুত প্ৰথমে কাল বিভক্তি যুক্ত হয়, তাৰ পাছত পুৰুষ বিভক্তি লগ লাগে। পুৰুষ বিভক্তি লগ নলগাকৈ কেৱল কাল বিভক্তি যুক্ত হৈ ক্ৰিয়াপদ গঠিত হ’ব নোৱাৰে। এইখিনিতে আৰু এটা কথা মনকৰিবলগীয়া। অকাৰান্ত বা আকাৰান্ত ধাতুৰ লগত তৃতীয় পুৰুষৰ ‘-এ’ বিভক্তি ‘য়’ ৰূপত লগ লাগে। যেনে—যা- + -এ = যায়।

৩.২.২.২ বিভাব (Aspect)

ক্রিয়াপদে কাল আৰু পুৰুষৰ বাহিৰেও কেতিয়াবা অন্য কথাৰ সূচনা কৰিব পাৰে। তলৰ বাক্য কেইটালৈ চাওক—

অসমীয়া ভাষাৰ
ক্রিয়াপদ

- ২। (ক) তুমি মুৰ্গী মাংস খোৱানে?
- (খ) তুমি মুৰ্গী মাংস খাইছানে?
- (গ) তুমি চিনেমাখন চালানে?
- (ঘ) তুমি চিনেমাখন চাইছিলানে?

ওপৰৰ (ক) আৰু (খ) দুয়োটা বাক্যতে ক্রিয়াপদে বৰ্তমান কাল সূচাইছে, কিন্তু তাৰ মাজতে প্ৰভেদ আছে। (ক) বাক্যই কাৰ্যৰ আৰম্ভ হোৱা বুজাইছে অথচ (খ) বাক্যই কাৰ্য সম্পন্ন হোৱা বুজাইছে। তেনেকৈ (গ) আৰু (ঘ) দুয়োটাতে অতীত কালৰ ক্রিয়াপদ আছে যদিও দুয়োৰে মাজত প্ৰভেদ আছে। (গ) বাক্যত ক্রিয়াপদে বৰ্ণনাত্মক অৰ্থত কাৰ্যৰ তৎকালীন সমাপন সূচাইছে; (ঘ) বাক্যত ক্রিয়াপদে বহুত আগতে বা সম্পূৰ্ণৰূপে সম্পন্ন হোৱা সূচাইছে। ক্রিয়াপদৰ এনে ভেদক বিভাব (Aspect)ৰ ভেদ বোলা হয়, কোনো কোনোৱে ইয়াক অৱস্থাৰ ভেদ বুলিও কয়। (ক) আৰু (গ) বাক্যত ব্যৱহৃত ক্রিয়াৰ সম্পন্ন বিভাব (Perfect Aspect) বুলি কোৱা হয়। অসমীয়াত কেৱল, বৰ্তমান আৰু অতীত কালৰ ক্রিয়াৰ এনে বিভাবৰ ভেদ আছে; ভৱিষ্যৎ কালৰ ক্রিয়াৰ এনে কোনো বিভাবৰ ভেদ নাই।

কোনো কোনো ভাষাত, ঘটমান বা চলিত বৰ্তমান (Present continuous), ঘটমান বা চলিত অতীত (Past continuous) আৰু চলিত ভৱিষ্যৎ (Future continuous) বুলি একোটা চলিত বিভাব আছে। ওড়িয়া ভাষাত এই ভেদ সুস্পষ্ট। ‘দেখুছি’ মানে ‘চাই আছোঁ’, ‘দেখুথিলি’ মানে ‘চাই আছিলোঁ’, আৰু ‘দেখুথিবি’ মানে ‘চাই থাকিম’। অসমীয়াত চলিত বা ঘটমান বিভাব বুজাবলৈ কোনো এটা শব্দৰে গঠিত ক্রিয়াপদ নাই। এনে অৰ্থ বুজাবলৈ যৌগিক ক্রিয়াপদৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ওপৰত উল্লেখ কৰা ‘চাই আছোঁ’, ‘চাই আছিলোঁ’, ‘চাই থাকিম’ আদিত দুটা দুটা ক্রিয়াৰূপ ব্যৱহাৰ কৰি এই অৰ্থ ফুটাই তোলা হৈছে।

এতিয়া তলৰ বাক্যকেইটালৈ লক্ষ্য কৰক—

- ৩। (ক) আপুনি গীত গায়।
- (খ) আপুনি গীত গাওক।
- ৪। (ক) তই গীত গাৱ?
- (খ) তই গীত গা।
- ৫। (ক) সি বজাৰ কৰে।
- (খ) সি বজাৰ কৰক।

৩ (ক) বাক্যত গায় ক্রিয়াপদে কৰ্তাই কৰা কামৰ আভাস মাত্ৰ দিছে, কিন্তু ৩ (খ) বাক্যত কৰ্তাক কাৰ্য কৰিবলৈ আদেশ দিয়া হৈছে। তেনেদৰে ৪(ক) আৰু ৫ (ক) বাক্যত ক্রিয়াপদে কামৰ আভাস বা বৰ্ণনা তুলি ধৰিছে, কিন্তু ৪ (খ) আৰু ৫ (খ) বাক্যত ক্রিয়াই আদেশ প্ৰকাশ কৰিছে। প্ৰতিটো বাক্যৰে (ক) আৰু (খ) ৰ মাজত থকা ভেদ ভাব (Mode)ৰ ভেদ। (ক) আৰ্হিৰ বাক্যবোৰৰ ক্রিয়াৰ ভাবক আভাসজ্ঞাপক (indicative) আৰু (খ) আৰ্হিৰ বাক্যবোৰৰ ক্রিয়াৰ ভাবক অনুজ্ঞা (imperative) বুলি কোৱা হয়। মনকৰিবলগীয়া যে অসমীয়াত ভাব প্ৰকাশ কৰিবলৈ কোনো বিশেষ বিভক্তি নাই; কেৱল ভিন্ ভিন্ পুৰুষবাচক বিভক্তিৰ যোগত ভাব (Mode)ৰ ভেদ প্ৰকাশ কৰা হয়। ভাব অনুযায়ী পুৰুষবাচক বিভক্তিবোৰ লিখি উলিয়ালে এনেকুৱা হ’ব—

	আভাসজ্ঞাপক	অনুজ্ঞাবোধক
২য় পুৰুষ	অ	φ
	আ	আ
	এ	অক/ওক

মন কৰিবলগীয়া যে ২য় পুৰুষৰ সমানার্থত অৰ্থাৎ তুমিৰ লগত দুয়ো ক্ষেত্ৰতে ‘আ’ হয় আৰু এনেকুৱা ভাবৰ ভেদ কেৱল ২য় পুৰুষৰ ক্ষেত্ৰতহে প্ৰযোজ্য হয়।

আত্মমূল্যায়নৰ প্ৰশ্নঃ

১। 'আনিলে' ক্ৰিয়া পদটো ভাঙি উলিয়ালে কেনেকুৱা হ'ব?

.....
.....

২। 'আনিব' ক্ৰিয়াপদৰ ভিতৰত কেইটা কথা লুকাই আছে?

.....
.....

৩। কাল বুলিলে কি বুজায়?

.....
.....

৪। পুৰুষ বুলিলে কি বুজায়?

.....
.....

৫। অসমীয়াত কাল কেইটা? বৰ্তমান কাল বুজোৱা বিভক্তি কি?

.....
.....

৬। অসমীয়াৰ বৰ্তমান কালৰ পুৰুষ বিভক্তিসমূহ কি কি?

.....
.....

৭। কোনটো পুৰুষ বিভক্তি বৰ্তমান, অতীত আৰু ভৱিষ্যত তিনিওটা কালতে একে?

.....
.....

৮। ধাতুত কাল আৰু পুৰুষ বিভক্তিয়ুক্ত হোৱাৰ ক্ৰম কি?

.....
.....

৯। অসমীয়াত 'চোৱা নে' আৰু 'চাইছানে'ৰ মাজৰ প্ৰভেদক কিহৰ প্ৰভেদ বুলি কোৱা হৈছে?

.....
.....

১০। অসমীয়াত চলিত বৰ্তমান বুজাবলৈ এটা শব্দৰ ক্ৰিয়া পদ আছে নে? ইয়াক কেনেকৈ বুজোৱা হয়?

.....
.....

১১। অসমীয়াত ভাব বুজোৱা প্ৰত্যয় (Modal marker) আছে নে? ইয়াত ভাবগত ভেদ কেনেকৈ বুজোৱা হয়?

.....
.....

১২। অসমীয়াৰ আভাসজ্ঞাপক আৰু অনুজ্ঞাপক পুৰুষ বিভক্তিবোৰ তালিকাবদ্ধ কৰক।

.....
.....

ব্যাকৰণ আৰু
লিখন দক্ষতা

৩.২.২.৩ পাঁচনি ক্ৰিয়া

তলত আপোনালোকে অতি পৰিচিত তিনিটা বাক্য দিয়া হৈছে। বাক্য তিনিটালৈ মন কৰক—

৬। মই ল'ৰাটোক গধূলি পঢ়াওঁ।

৭। মই ডাঙৰটোক ইংৰাজী পঢ়ালোঁ।

৮। মই তাক কাইলৈ পঢ়াম।

অসমীয়া ভাষাৰ
ক্ৰিয়াপদ

(৬) বাক্যত 'মই' কৰ্তা পদে পঢ়া ক্ৰিয়া কৰা নাই; ল'ৰাটোৱেও নিজে কৰা নাই; 'মই' কৰ্তাপদে ল'ৰাটোক পঢ়া ক্ৰিয়াত প্ৰবৃত্ত কৰিছে। এই বাক্যত ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য বৰ্তমান কালত সাধিত হৈছে। (৭) আৰু (৮) বাক্যতো একেদৰে 'মই' কৰ্তাপদে ল'ৰাটোক পঢ়া কাৰ্যত অতীতত আৰু ভৱিষ্যতে প্ৰবৃত্ত কৰাৰ আভাস দিছে। ক্ৰিয়াৰ এনে ৰূপক পাঁচনি ক্ৰিয়া (causative verb) বুলি কোৱা হয়। মন কৰিবলগীয়া যে মূল ধাতুত 'আ' প্ৰত্যয় যোগ দি পাঁচনি ধাতু উৎপন্ন কৰা হয়; ওপৰৰ উদাহৰণকেইটাত 'পঢ়' ধাতুৰ পৰা উৎপন্ন 'পঢ়া' পাঁচনি ধাতু। পাঁচনি ধাতুত প্ৰয়োজন অনুসৰি কাল বিভক্তি আৰু পুৰুষ বিভক্তি যোগ দি বিভিন্ন কাল আৰু পুৰুষৰ ৰূপ কৰা হয়। তলত আৰু দুটামান দৃষ্টান্ত দিয়া হ'ল—

ফুৰ > ফুৰা : ফুৰোৱা, ফুৰালা, ফুৰাবি।

শুন > শুনা : শুনোৱা, শুনালা, শুনাবি।

মাত > মতা : মতাৱ, মতালি, মতাবি।

দি > দিয়া : দিয়ায়, দিয়ালে, দিয়াব।

মন কৰিবলগীয়া যে পাঁচনি বিভক্তি 'আ' যুক্ত হ'লে মূল ধাতুৰ আগৰ অক্ষৰৰ আ > অ হয়। ওপৰৰ উদাহৰণত 'মাত > মতা', তেনেদৰে 'আন > অনা', 'মাৰ > মৰা' ইত্যাদি। 'খা' আৰু 'শো' ধাতু পাঁচনি প্ৰত্যয় 'আ' যুক্ত হ'লে ক্ৰমে 'খুৱা' আৰু 'শুৱা' হয়। তাৰপৰা 'খুৱালো', 'শুৱালো' ইত্যাদি হয়।

অসমীয়াত কোনো কোনো ধাতুৰ লগত পাঁচনি বিভক্তি 'আ'ৰ সলনি 'উৱা' যুক্ত হৈ পাঁচনি ধাতু গঠিত হয়। তলত দিয়া ধাতুবোৰৰ 'উৱা' যুক্ত পাঁচনি ধাতুৰ প্ৰচলনেই বেছি। যেনে—

কান্দ + উৱা > কন্দুৱা

নাচ + উৱা > নচুৱা

পঢ় + উৱা > পঢ়ুৱা

দেখ + উৱা > দেখুৱা

হাঁহ + উৱা > হাঁহুৱা

'উৱা' যুক্ত পাঁচনি ধাতুৰ পৰাও ওপৰত কোৱা নিয়ম অনুযায়ী বিভিন্ন কাল আৰু পুৰুষৰ ক্ৰিয়াপদ কৰা হয়।

৩.২.২.৪ বাচ্য (voice)

এতিয়া তলত দিয়া আপোনালোকৰ অতি পৰিচিত আন দুটা বাক্যলৈ মন কৰক।

(ক) অসমৰ হাবিত গঁড় পোৱা যায়।

(খ) আগতে সোৱণশিৰি নৈত সোণ পোৱা গৈছিল।

(গ) অসমত আৰু এটা শোধনাগাৰ পতা হ'ব।

বাক্যকেইটাৰ অৰ্থবোধত আপোনালোকৰ কাৰো নিশ্চয় অসুবিধা হোৱা নাই। (ক) বাক্যৰ ক্ৰিয়া বৰ্তমান কালত আছে। ইয়াত ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য কোনে সম্পাদন কৰে অৰ্থাৎ কোনে পায় সেইটো ডাঙৰ কথা নহয়; ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য কাৰ ওপৰত সম্পাদিত হয়, অৰ্থাৎ কি পায় সেইটো ডাঙৰ কথা। এনে ধৰণে যিবোৰ ক্ৰিয়াই কৰ্মৰ কথাহে বিশেষভাৱে প্ৰকাশ কৰে, কৰ্তাৰ ভূমিকা গৌণ বা শূন্য কৰি তোলে সেইবোৰ ক্ৰিয়াক কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়া বোলে (ক) বাক্যত 'পোৱা যায়' বৰ্তমান কালৰ কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়া (খ) আৰু (গ) বাক্যত একে ক্ৰিয়াপদৰে ক্ৰমে অতীত আৰু ভৱিষ্যৎ কালত ৰূপ দেখুৱা হৈছে। 'পোৱা গৈছিল' অতীত কৰ্মবাচ্যৰ আৰু 'পতা হ'ব' ভৱিষ্যৎ কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়া।

ওপৰৰ তিনিটা বাক্যৰ অৰ্থ তলত লিখা ধৰণেও প্ৰকাশ কৰিব পাৰি—

১০। (ক) আমি অসমৰ হাবিত গঁড় পাওঁ।

বা

চৰকাৰে অসমৰ হাবিত গঁড় পায়।

(খ) আমি আগতে সোৱণশিৰি নৈত সোণ পাইছিলোঁ।

বা

মানুহে আগতে সোৱণশিৰি নৈত সোণ পাইছিল।

(গ) চৰকাৰে অসমত আৰু এটা শোধানাগাৰ পাতিব।

এইবোৰ বাক্যত ক্ৰিয়াই কৰ্তাৰ কথাকে বিশেষভাৱে প্ৰকাশ কৰিছে; আৰু কৰ্তাৰ লগত ক্ৰিয়াৰ
অন্য় ঘটিছে। ক্ৰিয়াৰ এনে প্ৰকাশক কতৃবাচ্য বোলে।

কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰা তেনেই উজু। ওপৰৰ (খ) বাক্যসমূহলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখিব যে
ধাতুত 'আ' যোগ কৰা হয় আৰু তাৰ পাছত হয় বা যায় সহায়কাৰী ক্ৰিয়া (auxiliary verb) যোগ কৰা
হয়। মন কৰিবলগীয়া যে অকাৰান্ত বা আকাৰান্ত ধাতুত 'আ' যোগ কৰিলে মাজত ক্ৰমে 'য়' আৰু 'ৰ'
হয়। যেনে—

পা- + -আ > পোৱা হয়।

খা- + -আ > খোৱা হয়।

ক- + -আ > কোৱা হয়।

নি- + -আ > নিয়া হয়।

শো- + -আ > শোৱা যায়।

আগতে উল্লেখ কৰা পাঁচনি ধাতুৰ পৰাও একে নিয়মে কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিব পাৰি।
পাঁচনি ধাতু সদায় আকাৰান্ত হোৱা কাৰণে 'আ' লগ লাগিলে দুয়ো মিলি 'ওৱা' হয়। যেনে—

আন-+ আ > অনা + আ > অনোৱা হয় !

পঢ়- + উৱা > পঢ়ুৱা + আ > পঢ়ুওৱা হয়।

অসমীয়াত আৰু এক প্ৰকাৰে কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰা হয়। অৱশ্যে এনে কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়া
কেইটামান সীমিত ধাতুৰ পৰাহে কৰিব পাৰি, সকলো ধাতুৰ পৰা নোৱাৰি। নিয়মটো তেনেই উজু।
ধাতুত কেৱল 'ই' যোগ কৰিব লাগে। যেনে—

১১। অসমৰ পৰা হিমালয় পৰ্বত ভালকৈ দেখি।

ইয়াত 'দেখ' ধাতুৰ-লগত 'ই' যোগ কৰা হৈছে। তেনেদৰে শুন + ই = শুনি, পাৰ + ই = পাৰি, মণ
+ ই = মণি ইত্যাদি হয়। মন কৰিবলগীয়া যে কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়া সদায় ৩য় পুৰুষৰ হয়।

কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়াপদ সাধাৰণতে সকৰ্মক (transitive) ক্ৰিয়াপদৰ পৰা গঠন কৰা হয়। কেতিয়াবা
অকৰ্মক ক্ৰিয়াপদৰ পৰাও কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰা হয়। এনে ক্ৰিয়াপদক ভাববাচ্যৰ ক্ৰিয়া বোলা
হয়। অসমৰ সত্ৰীয়া সমাজৰ ভাষাত এনে ভাববাচ্যৰ ক্ৰিয়াৰ ব্যৱহাৰ তেনেই সন্টালনি। সন্োধন
কৰিবলগীয়া ব্যক্তিক তুমি বুলিব নে আপুনি বুলিব ঠিক কৰিব নোৱাৰিলে আধুনিক অসমীয়াতো এনে
ভাববাচ্যৰ আশ্ৰয় লোৱা হয়। যেনে—

১২। (ক) কেতিয়া অনা হ'ল?

(খ) কেতিয়া যোৱা হ'ব?

আত্মমূল্যায়নৰ প্ৰশ্ন :

১। পাঁচনি ক্ৰিয়া কাক বোলে?

.....
.....

২। অসমীয়া পাঁচনি ধাতু কেনেকৈ গঠন কৰা হয়?

.....
.....

৩। অসমীয়াত পুৰুষ, কাল আৰু পাঁচনি প্ৰত্যয় গঠনৰ ক্ৰম কি ?

.....
.....

৪। আন ধাতুৰ পৰা বৰ্তমান আৰু অতীত কালৰ পাঁচনি ক্ৰিয়া গঠন কৰি বাক্যত ব্যৱহাৰ কৰি দেখুৱাওক।

.....
.....

৫। অসমীয়া পাঁচনি প্ৰত্যয় 'আ' আৰু 'উৱা' সকলো ঠাইতে এটাৰ সলনি আনটো ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰিনে ?

.....
.....

৬। কোনবোৰ ধাতুত সাধাৰণতে 'উৱা' প্ৰত্যয় যুক্ত হয় ?

.....
.....

৭। অসমীয়াত কৰ্মবাচ্য কেনেকৈ গঠন কৰা হয় ?

.....
.....

৮। সকলো ধাতুৰ পৰাই 'ই' যুক্ত কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিব পাৰি নে ?

.....
.....

৯। কৰ্মবাচ্যৰ পাঁচনি ক্ৰিয়া কেনেকৈ গঠন কৰা হয় ?

.....
.....

১০। কেনে ক্ষেত্ৰত কৰ্মবাচ্যৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয় ?

.....
.....

১১। অকৰ্মক ধাতুৰপৰা অসমীয়াত কৰ্মবাচ্য-সদৃশ ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিব পাৰি নে ? উদাহৰণ দিয়ক।

.....
.....

১২। ভাববাচ্য কি ? দুটা উদাহৰণ দিয়ক।

.....
.....

৩.২.২.৫ নামক্ৰিয়া গঠন (Formation of Denominative)

দৈনন্দিন জীৱনত আমি কেতিয়াবা বিশেষ্য শব্দৰ পৰাও ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰোঁ। তেনে ক্ৰিয়াপদ কোনো গুণে আন সাধাৰণ ক্ৰিয়াপদৰ পৰা ভিন্ন নহয়। তলৰ বাক্যকেইটালৈ মন কৰক—

১২। (ক) মই তাক ভুকুৱালোঁ।

(খ) পুলিচে চোৰটোক টঙনিয়ালে।

(গ) কেতিয়াবা কেতিয়াবা বাপেকে ল'ৰাটোক চৰিয়ায়।

(ঘ) তেওঁ কথাটোলৈ আঙুলিয়াব।

ওপৰৰ উদাহৰণবোৰত 'ভুকু', 'টাঙোন', 'চৰ' আৰু 'আঙুলি' বিশেষ্য শব্দত 'আ' বা 'ইয়া' প্ৰত্যয় যোগ হৈ ধাতু গঠন কৰিছে আৰু সেই ধাতুবোৰ পিছত সাধাৰণ ধাতুৰ নিচিনা বিভিন্ন কাল আৰু পুৰুষত

ৰূপ হৈছে। ব্যাকৰণত এনে বিশেষ্যৰ পৰা হোৱা ধাতুক নামধাতু আৰু তাৰ পৰা সাধিত হোৱা ক্ৰিয়াক নাম ক্ৰিয়া বোলে।

মন কৰিবলগীয়া যে সকলো বিশেষ্য শব্দৰ পৰা এনে নামধাতু আৰু নামক্ৰিয়া গঠিত নহয়।

নেতিবাচক ক্ৰিয়াপদ গঠন

ব্যাকৰণ আৰু
লিখন দক্ষতা

আমি কথা কওঁতে বা লিখোঁতে কিছুমান ক্ৰিয়া পদক নিষেধাৰ্থক বা নেতিবাচক অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰোঁ। নিচেই সৰু কালৰে পৰা আমি এনেধৰণৰ নেতিবাচক ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিবলৈ শিকোঁ। তলৰ আমাৰ অতি পৰিচিত বাক্যবোৰলৈ চাওক।

১৩। (ক) মই ৰাতি ভাত নাখাওঁ/নেখাওঁ।

(খ) তেওঁ ৰাতি চকুৰে নেদেখে।

(গ) ল'ৰাটোৱে বাপেকৰ কথা নুশুনিলে।

(ঘ) তোমালোকে খৰকৈ নিলিখিব।

(ঙ) তুমি দিনত নোশোৱা নেকি?

ওপৰৰ বাক্যবোৰত ক্ৰিয়াপদসমূহ নেতিবাচক ৰূপত আছে। ভালকৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখিব যে এটা প্ৰণালীবদ্ধ নিয়মত ক্ৰিয়াবোৰ গঠিত হৈছে। প্ৰতিটো ক্ৰিয়াৰ আগৰফালে 'ন-' যুক্ত নেতিবাচক অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিছে; 'ন-' ৰ লগত কেতিয়াবা 'একাৰ', কেতিয়াবা 'ইকাৰ' আৰু কেতিয়াবা 'উকাৰ' হৈছে। অলপ গভীৰভাৱে লক্ষ্য কৰিলে দেখা যাব যে ইয়াতো এটা প্ৰণালী আছে। যদি ধাতুৰ আদি অক্ষৰত 'আকাৰ' আছে, 'ন-' ৰ লগতো 'আকাৰ' হৈছে, যদি 'একাৰ' আছে 'ন-' ৰ লগতে 'একাৰ' হৈছে ইত্যাদি। আগৰ বা পিছৰ ধ্বনি বা অক্ষৰৰ প্ৰভাৱত পিছৰ বা আগৰ অক্ষৰৰ ধ্বনিগুণ সলনি হৈ একে হৈ যোৱাক ব্যাকৰণত সমীভৱন বোলে। অসমীয়াৰ নিষেধাৰ্থক ক্ৰিয়া পদ গঠনৰ ওপৰৰ উদাহৰণবোৰত নিষেধাৰ্থক 'ন'ৰ 'অ' ধ্বনি ক্ৰিয়াপদৰ আদি অক্ষৰৰ স্বৰ ধ্বনিৰ লগত সমীভূত হৈছে। অসমীয়াত সকলো ক্ৰিয়াপদৰে এনেধৰণে নিষেধাৰ্থক ৰূপ গঠন কৰিব পাৰি।

এইখিনিতে এটা বিশেষ পৰিৱৰ্তন মন কৰিবলগীয়া। সাধাৰণ ভৱিষ্যত কালৰ ক্ৰিয়াপদৰ নেতিবাচক গঠন কৰিবলৈ হ'লে ভৱিষ্যৎ কালৰ ক্ৰিয়াপদ সাধাৰণ বৰ্তমান কাললৈ পৰিৱৰ্তিত হয়। আনহাতে, বৰ্তমান কালৰ অনুভৱ ক্ৰিয়াপদৰ নিষেধাৰ্থক ৰূপ গঠন কৰিবলৈ হ'লে সি ভৱিষ্যৎ কালৰ ক্ৰিয়াপদলৈ পৰিৱৰ্তিত হয়। যেনে—

সাধাৰণ ভৱিষ্যৎ ন + কৰিম > নকৰোঁ।

 ন + লিখিব > নিলিখে।

অনুভৱা ন + কৰ > নকৰিবি।

 ন + চা > নাচাবি।

 ন + লিখক > নিলিখিব।

সাধাৰণতে ক্ৰিয়াপদৰ আদি অক্ষৰত আকাৰ থাকিলে তাৰ আগত নেতিবাচক 'ন', 'না' নহৈ কেতিয়াবা 'নে' হয়। ক'বলৈ গ'লে বেছিভাগ লিখিত সাহিত্যত 'নে'ৰ প্ৰয়োগহে বেছি দেখিবলৈ পোৱা যায়। যেনে—

ন + খায় > না খায়, নেখায়।

ন + পালে > নাপালে, নেপালে।

ন + যাওঁ > নাযাওঁ, নেযাওঁ।

আকৌ 'পাৰ-' ধাতুৰপৰা নেতিবাচক ক্ৰিয়া গঠন কৰিবলৈ হ'লে ইয়াৰ ৰূপগত পৰিৱৰ্তন হৈ 'নোৱাৰ-' হয়। যেনে—

ন + পাৰ্ + ওঁ > নোৱাৰোঁ।

ন + পাৰ্ + ইল্ + এ > নোৱাৰিলে।

৩.২.২.৬ সংযোজক ক্ৰিয়া (Conjunctives)

ওপৰৰ উদাহৰণবোৰত ক্ৰিয়াসমূহে বাক্য একোটৰ সমাপ্তি সূচনা কৰিছে। এনেধৰণৰ বাক্যৰ সমাপ্তি সূচনা কৰা ক্ৰিয়াসমূহক সমাপিকা ক্ৰিয়া (finite verb) বোলে। সমাপিকা ক্ৰিয়াত কম পক্ষেও কাল আৰু পুৰুষবাচক বিভক্তি সন্নিহিত হৈ থাকে।

১৪। (ক) মই ভাত খাই স্কুললৈ যাওঁ।

(খ) তুমি স্কুলৰপৰা আহি কি কৰা?

(গ) তাই ঘৰলৈ গৈ কথাটো ক'লে।

(ঘ) আপুনি ঘৰ পাই চিঠি দিব।

১৫। (ক) তুমি আহোঁতে কিতাপখন লৈ আহিবা।

(খ) আমি ঘৰ পাওঁতে ৰাতি হ'ল।

১৬। (ক) সন্ধিয়া হ'লত চৰাইবোৰ বাহলৈ উভতিল।

(খ) চাৰ আহিলত হাই-উৰুনি বন্ধ হ'ল।

(১৪) বাক্যসমূহলৈ চালে দেখা যাব যে ধাতুত কেৱল '-ই' যোগ কৰি অসমাপিকা ক্ৰিয়া গঠন কৰা যায়। প্ৰথম বাক্যৰ কৰ্তাৰ পুৰুষ যিয়েই নহওক অথবা দ্বিতীয় বাক্যৰ ক্ৰিয়াৰ কাল যিয়েই নহওক, অসমাপিকা ক্ৰিয়াৰ ৰূপ সদায় অপৰিৱৰ্তিত থাকে। অৰ্থাৎ অসমাপিকা ক্ৰিয়াৰ সদায় কাল আৰু পুৰুষ নিৰপেক্ষ। এটা ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য সম্পাদনৰ পাছত আন এটা ক্ৰিয়াৰ কাম সম্পাদন হোৱা বুজালে (১৪) আৰ্হিৰ অসমাপিকা ক্ৰিয়াৰ প্ৰয়োগ হয়। মনকৰিবলগীয়া যে এটা বাক্যত এটাতকৈ বেছি অসমাপিকা ক্ৰিয়া থাকিব পাৰে।

(১৫) বাক্যৰ অসমাপিকা ক্ৰিয়াই এটা ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য চলি থকা সময়ত আন এটা ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য সম্পাদন হোৱা বুজায়। (১৫) আৰ্হিৰ অসমাপিকা ক্ৰিয়া গঠন কৰিবলৈ হ'লে ধাতুত 'ওঁতে' কৃদন্ত প্ৰত্যয় যোগ কৰিব লাগে। '-ওঁতে' যুক্ত অসমাপিকা ক্ৰিয়াও কাল আৰু পুৰুষ নিৰপেক্ষ; ইয়াতো দ্বিতীয় বাক্যৰ ক্ৰিয়াপদ যি কোনে কাল আৰু পুৰুষত থাকিব পাৰে।

(১৬) আৰ্হিৰ অসমাপিকা ক্ৰিয়াৰ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰ তেনেই সংকীৰ্ণ। ধাতুত 'ইলত' প্ৰত্যয় যোগ কৰি এনে অসমাপিকা ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰা হয়। মনকৰিবলগীয়া যে ধাতু অকাৰন্ত বা আকাৰন্ত হ'লে 'ইলত' প্ৰত্যয়ৰ আদিৰ '-ই' লুপ্ত হয় আৰু ধাতু একাৰন্ত বা ওকাৰন্ত হ'লে ধাতুৰ 'এ' বা 'ও' লুপ্ত হয়। প্ৰথম বাক্যৰ কৰ্তা ওয় পুৰুষত থাকিলে আৰু ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য অতীত কালত সম্পাদিত হ'লেহে এনে অসমাপিকা ক্ৰিয়া যুক্ত হ'ব পাৰে।

দুটা বা ততোধিক বাক্যৰ সংযোগ সাধন কৰিব পাৰে কাৰণে এনেধৰণৰ অসমাপিকা ক্ৰিয়াক সংযোজক ক্ৰিয়া (Conjunctives) বুলিও জনা যায়।

৩.২.২.৭ সকৰ্মক আৰু অকৰ্মক ক্ৰিয়া (Transitive and Intransitive Verb)

প্ৰসংগক্ৰমে সকৰ্মক আৰু অকৰ্মক ক্ৰিয়াৰ কথা আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে। আপোনালোক বহুতেই হয়তো সকৰ্মক আৰু অকৰ্মক ক্ৰিয়াৰ ভেদ সুস্পষ্টভাৱে জানেই। তথাপিও আলোচনাৰ সুবিধাৰ্থে আৰু নজনা সকলৰ অৱগতিৰ নিমিত্তে তলত তাৰ সংক্ষিপ্ত আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ল। এতিয়া তলৰ উদাহৰণকেইটালৈ চাওক।

১৭। (ক) চিপাহীয়ে মানুহ মাৰিলে।

(খ) আয়তীসকলে কইনা উলিয়ালে।

(গ) দেউতাই আমাক ঘৰলৈ পঠালে।

(ক) বাক্যত 'চিপাহী' কৰ্তাই 'মাৰা' কাৰ্য সম্পাদন কৰিছে আৰু এই কাৰ্য 'মানুহ'ৰ ওপৰত সম্পাদিত হৈছে। (খ) বাক্যত 'আয়তীসকল' কৰ্তাই উলিওৱা কাৰ্য 'কইনা'ৰ ওপৰত সম্পাদিত কৰিছে। (গ) বাক্যত 'দেউতা' কৰ্তা পঠোৱা কাৰ্য 'আমাৰ' ওপৰত সম্পাদিত কৰিছে। গতিকে (ক), (খ) আৰু (গ) বাক্যত ক্ৰমে 'মানুহ', 'কইনা' আৰু 'আমাক' কৰ্ম। যি ক্ৰিয়াৰ এনে কৰ্ম থাকে তেনে ক্ৰিয়াক সকৰ্মক (Transitive) ক্ৰিয়া বোলে।

এইবাৰ আন তিনিটা বাক্যলৈ মন কৰক—

১৮।(ক) বহুত মানুহ মৰিল।

(খ) সূৰ্য ওলাল।

(গ) আমি ঘৰলৈ গ'লোঁ।

(ক) বাক্যত 'মৰিল' ক্ৰিয়াৰ কৰ্তা 'বহুত মানুহ'। (খ) বাক্যত ওলাল ক্ৰিয়াৰ কৰ্তা সূৰ্য আৰু (গ) বাক্যৰ 'গ'লোঁ' ক্ৰিয়াৰ কৰ্তা 'আমি'। ওপৰৰ (১৭) বাক্যসমূহৰ লগত বিজাই চালে দেখা যাব যে এই বাক্যবোৰত কোনো কৰ্ম নাই। এনেধৰণৰ কৰ্ম গ্ৰহণ নকৰা ক্ৰিয়াক অকৰ্মক (Intransitive) ক্ৰিয়া বোলে। মন কৰিবলগীয়া যে অকৰ্মক ক্ৰিয়া পাঁচনি ক্ৰিয়ালৈ ৰূপান্তৰিত হ'লে সকৰ্মক ক্ৰিয়াত পৰিণত হয়।

কেতিয়াবা আকৌ একেটা বাক্যতে দুটাকৈ কৰ্ম থাকে; এনে ক্ষেত্ৰত এটা কৰ্ম প্ৰাণীবাচক (animate) আৰু আনটো অপ্ৰাণীবাচক (inanimate) হয়। যেনে—

১৯। মই ৰামক কিতাপখন দিলোঁ। ইয়াত 'দিলোঁ' ক্ৰিয়াৰ কৰ্ম দুটা— (১) ৰাম আৰু (২) কিতাপখন। 'ৰাম' প্ৰাণীবাচক কৰ্ম আৰু 'কিতাপখন' অপ্ৰাণীবাচক। গতিকে ইয়াৰ লগত কৰ্মকাৰকৰ বিভক্তি 'ক' বিভক্তি যুক্ত হয়; 'কিতাপখন' অপ্ৰাণীবাচক গতিকে ইয়াৰ লগত কৰ্মকাৰকৰ বিভক্তি 'ক' যুক্ত নহয়। যিবিলাক ক্ৰিয়াপদে এনেধৰণে দুটাকৈ কৰ্ম গ্ৰহণ কৰিব পাৰে সেইবিলাকক দ্বিকৰ্মক ক্ৰিয়া বোলে। মনকৰিবলগীয়া যে ৰূপগতভাৱে বা গুণগতভাৱে দ্বিকৰ্মক ক্ৰিয়াৰ সাধাৰণ সকৰ্মক ক্ৰিয়াৰ লগত কোনো প্ৰভেদ নাই।

৩.২.২.৮ নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া (Infinitives)

কেতিয়াবা এটা ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য আন এটা ক্ৰিয়াৰ কাৰ্য সাধনৰ উদ্দেশ্য বা নিমিত্ত স্বৰূপ হয়। তলৰ উদাহৰণটোলৈ চাওক।

২০। (ক) মই মাছ আনিবলৈ বজাৰলৈ যাওঁ।

(খ) চাৰে মোক পূজাৰ বৰঙনি নিবলৈ কৈছিল।

(ক) বাক্যত 'যোৱা' ক্ৰিয়া সাধনৰ মূল উদ্দেশ্য বা নিমিত্ত হৈছে 'অনা' ক্ৰিয়া সাধনৰ মূল উদ্দেশ্য বা নিমিত্ত হৈছে 'অনা' ক্ৰিয়া। তেনেদৰে (খ) বাক্যত 'কোৱা' ক্ৰিয়া সাধনৰ উদ্দেশ্য বা নিমিত্ত হৈছে 'নিয়া'। এনেধৰণে নিমিত্ত বুজাবৰ কাৰণে ক্ৰিয়াৰ যি ৰূপ হয় তাকে নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া বোলে।

ধাতুত সাধাৰণতে 'ইবলৈ' প্ৰত্যয় যোগ দি নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া গঠন কৰা হয়। ধাতু যদি অকাৰন্ত বা আকাৰন্ত হয়, তেতিয়া 'ইবলৈ' প্ৰত্যয়ৰ আদিৰ 'ই' লুপ্ত হয়। মনকৰিবলগীয়া যে নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়াও একপ্ৰকাৰ অসমাপিকা ক্ৰিয়া আৰু ইও কাল আৰু পুৰুষ নিৰপেক্ষ।

আত্মমূল্যায়নৰ প্ৰশ্ন:

তলৰ প্ৰশ্নবিলাকৰ চমু উত্তৰ দিয়ক।

১। নামক্ৰিয়া কি? উদাহৰণসহ বুজাই লিখক।

.....
.....

২। অসমীয়াত নেতিবাচক ক্ৰিয়াপদ কেনেকৈ গঠন কৰা হয়? উদাহৰণসহ বুজাই লিখক।

.....
.....

৩। সমীভৱন কাক বোলে? উদাহৰণ দিয়ক।

.....
.....

ব্যাকৰণ আৰু
লিখন দক্ষতা

- ৪। অসমীয়া নেতিবাচক ক্ৰিয়াপদ গঠন নিয়মৰ কিবা ব্যতিক্ৰম দেখা যায় নেকি ?
.....
.....
- ৫। সমাপিকা ক্ৰিয়া কি ? উদাহৰণসহ বুজাই লিখক। নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া সকৰ্মক নে অকৰ্মক ?
সমাপিকা নে অসমাপিকা ?
.....
.....
- ৬। পাঠত সমাপিকা ক্ৰিয়া গঠনৰ নিয়ম কি বুলি কোৱা হৈছে ? অসমাপিকা ক্ৰিয়া গঠনত কি কি
প্ৰত্যয় যুক্ত হয়।
.....
.....
- ৭। সংযোজক ক্ৰিয়া কি ? ইয়াৰ কাল আৰু পুৰুষ অনুসৰি ৰূপ হয় নে ? নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়াক
সংযোজক ক্ৰিয়াৰ ভিতৰত ধৰিব পাৰি নেকি ?
.....
.....
- ৮। সকৰ্মক ক্ৰিয়া আৰু সমাপিকা ক্ৰিয়া একে নে বেলেগ ? সমাপিকা ক্ৰিয়া চিনি পোৱাৰ উপায়
কি ?
.....
.....
- ৯। অকৰ্মক ক্ৰিয়াপদৰপৰা কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিব পাৰি নেকি ? উদাহৰণসহ বুজাই লিখক।
.....
.....
- ১০। দ্বিকৰ্মক ক্ৰিয়া কি ? উদাহৰণসহ বুজাই লিখক।
.....
.....

৩.২.৩ শব্দটোকা

পুৰুষ :

পুৰুষ এটা ব্যাকৰণগত শ্ৰেণী। সৰ্বনাম, বিশেষ্য আৰু ক্ৰিয়াৰ পুৰুষ থাকে। অসমীয়াত 'মই', 'আমি' ১ম পুৰুষৰ সৰ্বনাম, 'তই', 'তুমি', 'আপুনি', আৰু 'ইহঁতৰ' বহুবচনবোৰ ২য় পুৰুষৰ সৰ্বনাম; 'ই', 'সি', 'তাই' আৰু 'ইহঁতৰ' বহুবচনবোৰ ৩য় পুৰুষৰ সৰ্বনাম। সকলো বিশেষ্য পদ ৩য় পুৰুষৰ ভিতৰত ধৰা হয়। সৰ্বনাম আৰু বিশেষ্যৰ বচন অনুসৰি ক্ৰিয়াৰো ভিন ভিন বচন হয়; ক্ৰিয়াত ভিন ভিন বিভক্তি যুক্ত হৈ বচনৰ ভিন্নতা সূচনা কৰে।

কাল আৰু সময় :

কাল আৰু সময় দুয়ো একে বস্তু নহয়। কাল ব্যাকৰণৰ বস্তু; ইয়াৰ ক্ৰিয়াৰ লগত সম্বন্ধ। সময় ব্যৱহাৰিক জগতৰ বস্তু। সময়ৰ হিচাপত বৰ্তমান এটা মুহূৰ্ত মাথোন; 'কালি', 'পৰহি' আদি সকলো অতীত; 'কাইলৈ', 'পৰহিলৈ' আদি ভৱিষ্যৎ। ক্ৰিয়াৰ কালৰ সীমাৰেখা ইমান কটকটীয়া নহয়। বৰ্তমান কালৰ ক্ৰিয়াই অতীত সময় বা ভৱিষ্যৎ সময়ো বুজাব পাৰে। যেনে— বৃটিছে আমাৰ দেশ এশ বছৰ শাসন কৰে। পৰহিলৈ মই ঘৰলৈ যাওঁ।

কৰ্তা, কৰ্ম, ক্ৰিয়া :

কৰ্তা, কৰ্ম, ক্ৰিয়া— বাক্যৰ তিনিটা প্ৰধান উপাদান। সাধাৰণতে বাক্যত যিয়ে কোনো কাৰ্য কৰে সি কৰ্তা, যাৰ ওপৰত কাৰ্য সাধিত হয় সি কৰ্ম আৰু যি কাৰ্যৰ সূচনা কৰে সি ক্ৰিয়া। তলৰ বাক্যটোলৈ

ৰামে ৰাৰণক মাৰিলে।

ইয়াত 'ৰামে' কৰ্তা, 'ৰাৰণক' কৰ্ম আৰু 'মাৰিলে' ক্ৰিয়া। অসমীয়াত কৰ্তা আৰু ক্ৰিয়াৰ সদায় অন্য় হয়। কৰ্তাৰ যি পুৰুষ হয় ক্ৰিয়াৰো সেই পুৰুষ হয়।

শুদ্ধ অৰ্থত কৰ্তা কোনো ক্ৰিয়াৰ কাৰ্যৰ কৰোঁতা নহ'বও পাৰে। ক্ৰিয়াৰ লগত যাৰ পুৰুষগত সংগতি হয় সিয়ে কৰ্তা। যেনে— ঘৰটো ভাঙিল। ইয়াত 'ভঙা' ক্ৰিয়া 'ঘৰে' কৰা নাই। 'ঘৰটো' হয়তো বতাহত ভাঙিছে, গৃহস্থই ভাঙিছে অথবা নগৰপালিকাই ভাঙিছে। ফিল্মোৰ নামৰ এজন ব্যাকৰণকাৰে সেই কাৰণে ব্যাকৰণগত কৰ্তা আৰু প্ৰকৃত কৰোঁতা একে নহয় বুলি ঠাৱৰ কৰিছে।

বিভক্তি আৰু প্ৰত্যয় :

পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণত শব্দমূলৰ লগত যুক্ত হোৱা চিনক বিভক্তি আৰু ধাতুৰ লগত যুক্ত হোৱা চিনক প্ৰত্যয় বোলা হয়। সেই অনুক্ৰমে কাৰকৰ চিনসমূহক বিভক্তি আৰু ক্ৰিয়াৰ চিনসমূহক প্ৰত্যয় বুলিব পাৰি। কিন্তু এই ভেদ বৰ কটকটীয়া নহয়। সাম্প্ৰতিক ব্যাকৰণত ইটোৰ ঠাইত সিটো ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। এই পাঠতো বিভক্তি আৰু প্ৰত্যয়ক সমাৰ্থক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

ব্যাকৰণ আৰু
লিখন দক্ষতা

৩.২.৪ অনুশীলনী

৩.২.৪.১ বৈয়াকৰণিক অনুশীলনী

১। তলত তিনিটা ধাতুৰ বিভিন্ন ৰূপ দেখুওৱা হৈছে। সেই আৰ্হিত বাকীবোৰ ধাতুৰ পৰা ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰি দেখুৱাওক।

	আন	আনো	আনিছোঁ	আনিলাঁ	আনিম
	শো	শোঁ	শুইছোঁ	শুলোঁ	শুম
	নে	নিওঁ	নিছোঁ	নিলাঁ	নিম
ক)	খা
খ)	পঢ়
গ)	দে
ঘ)	ধো
ঙ)	শুণ

২। তলৰ ক্ৰিয়াপদবিলাকৰ উপাদানসমূহ খণ্ড খণ্ডকৈ দেখুৱাওক। আপোনালোকৰ সুবিধাৰ কাৰণে দুটা কৰি দেখুওৱা হ'ল।

কৰিছিলোঁ : কৰ্ - ইচ্ - ইল্ ওঁ

খাম : খা - (ই)ম্ - ষ

- (ক) দেখিছিলোঁ :
- (খ) শুনিছিলি :
- (গ) দিলে :
- (ঘ) মৰিল :
- (ঙ) আছোঁ :
- (চ) মাৰিব :
- (ছ) আহিছে :

৩। আৰ্হি অনুসৰি ৰূপান্তৰ কৰক—

(অ) মাৰিছোঁ : মাৰিছে

- ক) আনিছোঁ :
- খ) খাইছোঁ :
- গ) হৈছোঁ :
- ঘ) পাৰিছোঁ :

(আ) আহিছে : আহিল

- ক) কৰিছে :
খ) মাৰিছে :
গ) নিছে :
ঘ) হৈছে :

৪। তলৰ খালী ঠাইবোৰ পূৰণ কৰক। বন্ধনীৰ ভিতৰত দিয়া শব্দৰ সহায় ল'ব পাৰিব।

- ক) কেঁচুৱাটোৱে জোনটোলৈ দেখুৱাইছে। (আঙুলি)
খ) গৃহস্থই চোৰটোক বাহিৰ কৰি দিলে। (টাঙোন)
গ) মাকে ল'ৰাটোক.....। (থাপৰ : অতীত কাল)
ঘ) কুকুৰীকণাই ৰাতি চকুৰে। (দেখ-)
ঙ) তোমালোকে দিনত? (ন- + শো-)
চ) মই দশমিকৰ হৰণ কৰিব। (ন - + পাৰ-)
ছ) ল'ৰাটো বৰ অঘাইটং; সি কাৰো কথা.....। (শুন-)
জ) তোমালোকে গণ্ডগোল মনে মনে বহি থাকা। (কৰ-)
বা) ঘৰৰ পৰা কেতিয়া হ'ল? (আহ-)
ঞ) হিমালয় পৰ্বত অসমৰ পৰা ভালকৈ। (দেখ-)

৫। সংযোজক ক্ৰিয়াৰ সহায়ত তলত দিয়া বাক্যবোৰ লগ লগাওক।

- ক) সি ৫ বজাত আহে। ভাত খায়। তাৰ পাছত ফুৰিবলৈ যায়।
খ) ককাইদেৱে দুখন শাড়ী আনিলে। এখন ভনিক আৰু আনখন নবৌক দিলে।
গ) আপুনি নিজে যাওক। পইচাখিনি লৈ আহক।
ঘ) আমি ঘৰলৈ আহি আছোঁ। এনেতে বতাহ বৰষুণ আহিল।
ঙ) ৰাতি পুৱাল। চৰাই-চিৰিকতিয়ে কিৰিলিয়াবলৈ ধৰিলে।
চ) বিজুলি সৰবৰাহ বন্ধ হ'ল। তেতিয়া চিনেমা হলৰ ভিতৰত হাই-উৰুমি বন্ধ হ'ল।
ছ) মই তোমাৰ চিঠি পালোঁ। লগে লগে উত্তৰ লিখিব ধৰিছোঁ।
জ) তোমালোক তেতিয়া ভিতৰত বহি আছা। এনেতে পিয়নে চিঠিখন দি গ'ল।

৬। তলৰ বাক্যবোৰ পৰীক্ষা কৰক আৰু সকৰ্মক ক্ৰিয়াবোৰৰ তলত ৰেখা টানি দিয়ক।

- ক) যুদ্ধত বহুত মানুহ মৰিল।
খ) গালি খালোঁ।
গ) সিহঁত কাইলৈ ঘৰলৈ যাব।
ঘ) তোমালোকে তেওঁক কথাটো ক'বা।
ঙ) মই মাছ আনিবলৈ যাওঁ।
চ) তই মোৰ ওচৰত বহ।
ছ) সূৰ্য পূবত উদয় হয়। পশ্চিমত মাৰ যায়।
জ) মই ভাত খাই শুই পৰিলোঁ।

৭। তলৰ বাক্যবোৰ পৰীক্ষা কৰক আৰু অসমাপিকা ক্ৰিয়াবোৰ চিহ্নিত কৰক।

- ক) মই চিনেমা চাবলৈ ভাল নাপাওঁ।
খ) চাওঁতে চাওঁতে বেলি দুপৰ হ'ল।
গ) তেওঁ কথা দিও কথা নাৰাখিলে।
ঘ) হেড মাষ্টৰে বুজালত সকলো মান্তি হ'ল।
ঙ) বেমাৰী হ'ল তেওঁ নেখাই নেখাই।
চ) সূৰ্য উদয় হ'লত পদুম ফুলিল।
ছ) তই মাতিলে তেওঁ নিশ্চয় আহিব।

৮। তলৰ বাক্যবোৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি সলনি কৰক।

- ক) বৰ গণ্ডগোল; একো নুশুনি। (আন প্ৰকাৰৰ কৰ্মবাচ্য)

খ) কথাটো আলোচনা কৰিব পৰা যায়। (আন প্ৰকাৰৰ কৰ্মবাচ্য)

গ) মই খাৰলি খাওঁ। (নঞৰ্থক)

ঘ) চুপ চাপ বহি থাকা। (নঞৰ্থক)

ঙ) মই কথাছবি চালোঁ। (কেৱল ক্ৰিয়াটো সলনি কৰি পাঁচনি ক্ৰিয়া কৰক)

ব্যাকৰণ আৰু
লিখন দক্ষতা

৯। নিৰ্দেশ অনুসৰি ধাতুৰ লগত বিভক্তি-সমূহ যোগ কৰি উপযুক্ত ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰক।

ক) দেখ্ + পাঁচনি প্ৰত্যয় + ইচ্ছ + ইল্ + ১ম পুৰুষৰ বিভক্তি

খ) আন্ + পাঁচনি প্ৰত্যয় + ইচ্ছ + ৩য় পুৰুষৰ বিভক্তি

গ) শো- + পাঁচনি প্ৰত্যয় + ভৱিষ্যৎ কালৰ বিভক্তি + ৩য় পুৰুষৰ বিভক্তি

ঘ) পঢ়- + উৰা + কৰ্মবাচ্যৰ প্ৰত্যয় + হ'ব

ঙ) মা + -ইচ্ছ + ইল্

১০। নিম্নলিখিত প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰে চাৰিটাকৈ উত্তৰ দিয়া আছে। শুদ্ধ উত্তৰটো ✓ চিনেৰে চিহ্নিত কৰক।

ক) মই পঢ়িবলৈ ভাল নাপাওঁ

১। পাঁচনি ক্ৰিয়া

২। নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া

৩। সমাপিকা ক্ৰিয়া

৪। দ্বিকৰ্মক ক্ৰিয়া

খ) বাপেকে ল'ৰাটোক টঙনিয়ালে

১। পাঁচনি ক্ৰিয়া

২। নামক্ৰিয়া

৩। সংযোজক ক্ৰিয়া

৪। নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া

গ) মোক কথাটো নোকোৱা নেকি?

১। দ্বিকৰ্মক ক্ৰিয়া

২। নামক্ৰিয়া

৩। সংযোজক ক্ৰিয়া

৪। কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়া

ঘ) সুন্দৰবনত হাতী পোৱা যায়।

১। নামক্ৰিয়া

২। অসমাপিকা ক্ৰিয়া

৩। নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া

৪। কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়া

ঙ) তেওঁ ভাত খাই অফিচলৈ যায়।

১। অসমাপিকা ক্ৰিয়া

২। সমাপিকা ক্ৰিয়া

৩। দ্বিকৰ্মক ক্ৰিয়া

৪। নেতিবাচক ক্ৰিয়া

চ) তেওঁ চকুৰে মণিৰ নোৱাৰে।

১। নামক্ৰিয়া

২। নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়া

৩। নেতিবাচক ক্ৰিয়া

৪। কৰ্মবাচ্যৰ ক্ৰিয়া

৩.২.৪.২ পঠন অনুশীলনী

তলৰ পৰিচ্ছেদ দুটা পঢ়ক আৰু শেষত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ কৰক।

- ১। সকলো বিশেষ্য শব্দৰ পৰা নামধাতু গঠিত হ'ব পাৰে নে?
- ২। নেতিবাচক ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিবলৈ মানুহে কেতিয়া শিকে?
- ৩। অসমীয়া নেতিবাচক ক্ৰিয়াপদ গঠনত কেইটা প্ৰণালী লক্ষ্য কৰা যায়? সেইকেইটা কি কি?
- ৪। অসমীয়া নেতিবাচক ক্ৰিয়াপদ গঠনত দুটা ব্যতিক্ৰম লক্ষ্য কৰা যায়। সেই দুটা কি কি?
- ৫। সমীভৱন কি?

৩.২.৪.৩ লিখন অনুশীলনী

১। তলৰ বাক্য দুটা আপোনাৰ বহীত লিখি লওক—

ক) তুমি মুৰ্গীৰ মাংস খোৱা নে?

খ) তুমি মুৰ্গীৰ মাংস খাইছা নে?

এই বাক্য দুটাৰ মাজত প্ৰভেদ ক'ত আলোচনা কৰক।

২। তলৰ বাক্য দুটালৈ মন কৰক।

ক) আপুনি গীত গায়?

খ) আপুনি গীত গাওক।

বাক্য দুটাত ব্যৱহৃত ক্ৰিয়াপদ দুটাৰ গঠন আলোচনা কৰক? সিহঁতৰ মাজত প্ৰভেদ ক'ত?

৩। এই পাঠত আগতে পাঁচনি ক্ৰিয়া আৰু তাৰ পাছত কৰ্মবাচ্যৰ কথা আলোচনা কৰা হৈছে? এই ক্ৰম, যুক্তিযুক্ত নে?

৪। এই পাঠত প্ৰথমে কালবিভক্তি আৰু তাৰ পাছত পুৰুষ বিভক্তি— এই ক্ৰমত আলোচনা কৰাৰ কাৰণ কি আলোচনা কৰক।

৫। ধাতু আৰু ক্ৰিয়াৰ মাজত প্ৰভেদ কি আলোচনা কৰক।

৬। তলৰ ক্ৰিয়াপদবোৰ টুকি লওক।

ন + কৰোঁ > নকৰোঁ।

ন + লিখোঁ > নিলিখোঁ।

ন + শুনো > নুশুনো।

ন + দেখোঁ > নেদেখোঁ।

এই পদবোৰে কি বুজাইছে আৰু এইবোৰ কেনেকৈ গঠিত হৈছে আলোচনা কৰক।

৭। সকৰ্মক আৰু সমাপিকা ক্ৰিয়াৰ মাজত কিবা ভেদ আছে নেকি আলোচনা কৰক।

৮। অসমাপিকা ক্ৰিয়াৰ কৰ্ম থাকে নে নেথাকে আলোচনা কৰক। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে উদাহৰণ দিব।

৯। অকৰ্মক আৰু সকৰ্মক ক্ৰিয়াৰ আলোচনা কৰ্মবাচ্যৰ আলোচনা কৰাৰ আগতে কৰিব লাগিছিল—
কথাষাৰ যুক্তি সহকাৰে গ্ৰহণ বা বৰ্জন কৰক।

১০। নিমিত্তাৰ্থক ক্ৰিয়াৰ কাল আৰু পুৰুষ অনুসৰি ৰূপ হয় নে নহয়? ইয়াক সমাপিকা নে অসমাপিকা ক্ৰিয়া বুলিব পাৰি?

১১। তলত দিয়া ব্যাকৰণগত নামবোৰৰ অসমীয়া প্ৰতিশব্দ দিয়ক—

transitive

intransitive

infinitive

finite

infinite

conjunctives

negative

causative
passive voice
mood
aspect
tense
imperative
person
suffix

ব্যাকৰণ আৰু
লিখন দক্ষতা

- ১২। ব্যাকৰণগত আলোচনাত ধাতু আৰু বিভক্তিক কেনেধৰণে লিখা যায় উদাহৰণসহ বুজাই লিখক।
১৩। বিভক্তি আৰু প্ৰত্যয়ৰ মাজত কিবা প্ৰভেদ আছে নেকি আলোচনা কৰক।
১৪। ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰোঁতে ক'ত সাধাৰণতে চন্দ্ৰবিন্দু (°) ৰ ব্যৱহাৰ হয় আলোচনা কৰক।

৩.২.৫ উত্তৰ সংকেত

১। ক) খাওঁ	খাইছোঁ	খালোঁ	খাম
খ) পঢ়ো	পঢ়িছোঁ	পঢ়িল	পঢ়িম
গ) দিওঁ	দিছোঁ	দিলোঁ	দিম
ঘ) ধোঁ	ধুইছোঁ	ধুলোঁ	ধুম
ঙ) শুনো	শুনিছোঁ	শুনিলোঁ	শুনিম
চ) মাৰোঁ	মাৰিছোঁ	মাৰিলোঁ	মাৰিম

- ২। ক) দেখ্ - ইচ্ - ইল্ - আ
খ) শন্ - ইচ্ - ইল্ - ই
গ) দি - (ই) ল - এ (দে - এ দি-)
ঘ) মৰ্ - ইল্ - ঠ
ঙ) আছ - ঠ - ওঁ

- ৩। অ) ক) আনিছে
খ) গাইছে
গ) হৈছে
ঘ) পৰিছে
আ) ক) কৰিলে
খ) মৰিল
গ) নিলে
ঘ) হ'ল

- ৪। (ক) আঙুলিয়াই
(খ) টঙনিয়াই
(গ) থপৰিয়ালে
(ঘ) নেদেখে
(ঙ) নোশোৰা
(চ) নোৱাৰোঁ
(ছ) নুশনে
(জ) নকৰিবা (বা) অহা
(ঝ) দেখি

- ৫। (ক) সি পাঁচ বজাত আহি ভাত খাই ফুৰিবলৈ যায়।
(খ) ককাইদেৱে দুখন শাড়ী আনি এখন ভণ্টিক আৰু আনখন নবৌক দিলে।
(গ) আপুনি নিজে গৈ পইচাখিনি লৈ আহক।
(ঘ) আমি ঘৰলৈ আহি থাকোঁতে বতাহ-বৰষুণ আহিল।
(ঙ) ৰাতি পুৱালত চৰাই-চিৰিকতিয়ে কিৰিলিয়াবলৈ ধৰিলে।
(চ) বিজুলি সৰবৰাহ বন্ধ হ'লত চিনেমা হলৰ ভিতৰত হাই-উৰুৰু মি আৰম্ভ হ'ল।
(ছ) মই তোমাৰ চিঠি পাই লগে লগে উত্তৰ লিখিব ধৰিছোঁ।
(জ) তোমালোক ভিতৰত বহি থাকোঁতে পিয়নে চিঠিখন দি গ'ল।
- ৬। (ক) × (খ) খালো (গ) ×
(ঘ) কবা (ঙ) আনিবলৈ (চ) ×
(ছ) × (জ) খাই
- ৭। (ক) চাবলৈ (খ) চাওঁতে চাওঁতে (গ) দিওঁ
(ঘ) বুজালত (ঙ) নেখাই নেখাই (চ) হ'লত
(ছ) মাতিলে
- ৮। (ক) শুনা নাযায় (খ) পাৰি (গ) নাখাওঁ/নেখাওঁ
(ঘ) নাথাকিবা (ঙ) দেখুৱালোঁ
- ৯। (ক) দেখুৱাইছিলোঁ (খ) অনাইছে (গ) শুৰাব
(ঘ) পঢ়ুওৱা হ'ব (ঙ) গৈছিল।
- ১০। (ক) ২ (খ) ২ (গ) ১
(ঘ) ৪ (ঙ) ১ (চ) ৩

৩.২.৬ অতিৰিক্ত পঠন উপদেশ

- ১। অসমীয়া ভাষাৰ ৰূপকথা : ড° উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামী।
২। অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ : ড° উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামী।
৩। গোলোক ব্যাকৰণ : ড° গোলোক চন্দ্ৰ গোস্বামী।
৪। ব্যৱহাৰিক অসমীয়া ব্যাকৰণ : শ্ৰী ফণীন্দ্ৰ নাৰায়ণ দত্তবৰুৱা।
৫। *An Intensive Course in Assamese* : P.N. Dutta Baruah